

Πλωτίνος αποδύεται εἰς τὸ τοιοῦτον ἔργον, διαφέρουσι σφόδρα τῶν τοῦ Πλάτωνος, ἢ διαφορὰ ἢ διαφεύγει τὴν συνείδησιν αὐτοῦ, ἢ ἐκλαμβάνεται παρ' αὐτοῦ ὡς λογικὴ τῶν πλατωνικῶν δογμάτων συνέπεια, προσμαρτυρουμένη μάλιστα, κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ὑφ' ἀπάντων σχεδὸν τῶν προγενεστέρων φιλοσόφων. (1)

Ὡς ἐκ τούτου, οἱ λόγοι τῶν Ἐννεάδων, — ὡς ὠνόμασε τὰς συγγραφὰς τοῦ Πλωτίνου ὁ Πορφύριος, ταξινομήσας καὶ ἐκδοὺς κατ' ἐντολὴν καὶ μετὰ θάνατον τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ — ἐμποιούσιν εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἀποκομίζεται τις ἐκ τῆς ἀκρόασεως τῶν ἐν τινι γερμανικῷ φροντιστηρίῳ ἀναπτυσσομένων κρίσεων τοῦ καθηγητοῦ αὐτοῦ ἐπὶ διαφόρων φιλοσοφικῶν θεμάτων. Ἀλλὰ καὶ εἶναι ἀληθῶς αἱ Ἐννεάδες τοῦ Πλωτίνου σελίδες ἀτημέλητοι τοιοῦτων ἀληθῶς ἀναπτύξεων: Ἐν ταῖς ἀκρόασεσιν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τοῦ ἢ προκαλοῦνται ν' ἀναπτύξωσιν αὐτοὶ ἢ αἰτοῦνται παρὰ τοῦ διδασκάλου τὴν ἀνάπτυξιν θεματός τινος οὐχὶ ὄλως διόλου ἀγνώστου, διακόπτοντες τὴν συνέχειαν διὰ τῶν ἀποριῶν καὶ τῶν ἐρωτήσεων ἐν τῷ μεταξύ, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ διὰ τῶν ἀντιρρήσεων αὐτῶν, οὐκ ἐν τάξει οὐδὲ κατὰ κόσμον πάντοτε, ὡς διηγείτο τῷ Πορφυρίῳ, ἄριστος ἐν αὐτοῖς ὁ Ἀμέλιος. (2)

Ἐπὶ μακρὰ ἔτη τ' ἀποτελέσματα τῶν συζητήσεων τούτων ἐνεχαράσσοντο μόνον εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀκροατῶν τοῦ Πλωτίνου, ἀργὰ δὲ καὶ μόλις, προτραπείας ἤρχησε νὰ γράφῃ τὰς παρεμπιπτούσας ὑποθέσεις (3). Εὐνόητον ἄρα διατὶ τὰ βιβλία τῶν Ἐννεάδων δὲν παρουσιάζουσι πάντοτε στενὴν τινα μεταξύ των ἀλληλουχίαν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ συναφὴς ἀκολουθία τῶν κειμένων ἐνὸς ἐκάστου προδίδει συνεχῶς δυσαναλογίας καὶ διαφορὰς ὡς πρὸς τε τὸν νοῦν καὶ τὴν λέξιν. Διὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐνέχεται καὶ ὁ ἰδιόρρυθμος τρόπος, καθ' ὃν ὁ Πλωτίνος ἔγραφε, συντάττων μὲν

(1) Ἴδ. Ἐνν. V. βιβλ. I. §§ 8, 9, 10.

(2) Πορφ. ἐν Βίῳ Πλωτίνου. § 3.

(3) Πορφ. ἐνθ. ἀνωτ. § 4.

ολόκληρον τὸ βιβλίον ἐν τῇ ἑαυτοῦ διανοίᾳ, καταγράφων δ' αὐτὸ εἶτα ἀπνευστὶ καὶ διὰ μιᾶς, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, καὶ μῆτε ἐπιδιορθῶν, μῆτε ἀναγινώσκων κἂν πλέον τὰ ἅπαξ οὕτω γεγραμμένα (1).

Ἐτέρα τις ἰδιότης, ἀσυμφωνία αὕτη μεταξὺ τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ἀλλ' ἐν διαφόροις βιβλίοις ἐπαναλαμβανομένων ἰδεῶν τοῦ Πλωτίνου, ἔχει τὸν λόγον αὐτῆς ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν χρόνων, καθ' οὓς συνετάττοντο τὰ βιβλία. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπεριδόντες φαίνεται τινες τῶν πρὸ ἡμῶν περὶ τὴν καλολογίαν τοῦ Πλωτίνου ἐνδιατριψάντων, ἐπλανήθησαν ἐν οἷς ὑποθέτουσιν αὐτὸν ταυτίζοντα τὸ καλὸν μετὰ τοῦ Ἀγαθοῦ, τὸν νοῦν μετὰ τοῦ Ἐνός. (2)

Ἐν τῷ «Περὶ τοῦ καλοῦ» ἐπιγραφομένῳ, ἔκτω τῆς πρώτης Ἐννεάδος, βιβλίῳ φαίνεται ἀληθῶς ὁ Πλωτίνος ἐπαμφοτερίζων ὡς πρὸς τὸν καθορισμὸν τῆς μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ σχέσεως. Ἀλλὰ τὸ βιβλίον τοῦτο, τὸ πρώτιστον ἐξ ὧν ἔγραψέ ποτε ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος, δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς τὸ καθ' αὐτὸ κριτήριον τῶν μεταφυσικῶν αὐτοῦ ἀρχῶν, ἅς πολὺ ἐκτενέστερον ἐξέθηκεν ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ. (3) Ἄλλως τε δὲ καὶ τὰ σχετικὰ χωρία (4) ἐπιδέχονται διάφορον τῆς ἣν τοῖς ἀποδίδουν σημασίαν, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν οἰκείῳ τόπῳ. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου ὁ Πλωτίνος συνέγραψε τὸ ὄγδοον βιβλίον τῆς πέμπτης Ἐννεάδος — χρονολογικῶς τὸ εἰκοστὸν ὄγδοον — δέκα πέντε περίπου ἔτη μετὰ τὸ πρῶτον καὶ ἰδίᾳ «Περὶ τοῦ νοητοῦ κάλλους». Τοῦτο λοιπὸν εἶναι δικαιότερον νὰ θεωρῆται ὡς ἡ κυρία βᾶσις τῆς

(1) Τοῦτο ὁμοίως οὐχὶ ἐξ ἰδιοτροπίας ἀλλὰ «διὰ τὸ τὴν ὄρασιν μὴ ὑπερταῖσθαι αὐτῷ πρὸς τὴν ἀνάγκησιν.» Πορφ. αὐτόθι § 8.

(2) Ἴδ. τὸ πέμπτον Κεφ. τῆς παρουσίας μελέτης.

(3) Ταῦτα βιβλία εἶναι κυρίως κατὰ τὴν τοῦ Πορφυρίου διαίρεσιν, τὰ περὶ ψυχῆς. Ἐνν. IV. Τὰ περὶ νοῦ V. εἶτα τὰ τῆς VI Ἐνν. καὶ ἔτι ἄλλο ὁ Πορφύριος ἀτόπως κατέταξε μεταξὺ τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν, ὡς εἶναι λόγου χάριν τὸ 8ον καὶ 9ον βιβλίον τῆς III Ἐννεάδος.

(4) Ταῦτα χωρία εἶναι, λόγου χάριν, τὸ Ἐνν. VI, 7, 33. καὶ τὸ τῆς I Ἐνν. 6, 7. ἐνθα ὁ Πλωτίνος προφανῶς ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῶν παρὰ Πλάτωνα ἐν Φαιδρῳ περὶ καλοῦ φιλοσοφουμένων, ἐνθα ἐν § 9, περὶ τὸ τέλος, ἐπανερχεται εἰς ἑαυτὸν, τιθέμενος τὸ καλὸν ἐν ταῖς ἰδέαις, τοῖς νοῦ γεννήμασι, τὸ δὲ ἐπέκεινα λέγει τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν προθεβλημένην τὸ καλὸν πρὸ αὐτῆς ἔχουσαν, κτλ.